

Archiv pohádek, pověstí, obyčejů,
starožitností na Záhoří a Pobečví.
Časopis lidopisný.

Vychází za 2 měs. v Paršovicích u Hranic.

Cíl za 8 haléřů. — Poštou v Rakousko-Uhersku celoročně 1 kor.

ROČNÍK VII.

Září 1911.

ČÍSLO 3.-4.

Vzpomínky na bývalé Záhoří.

Sděluje J. Klvaňa, c. k. ředitel gymnasia v Kyjově.

(Dokončení.)

VII.

U Pechů v Hor. Oujezdě bývalo mi velice veselo proto, že tam bylo moc dětí. Strýc Biškovský dětí neměl. Za to tím více strýc Pecha. Byla to sice současně hospoda, ale o té jsem mnoho nevěděl. Přišel-li jsem na delší dobu do Oujezda, stále a stále jsem byl s branci a sestřenicemi venku v zahradách a na pastvě. Pásaly se tu moc krávy a husy.

Strýc byl veliký písmák, krásně psal, mnoho četl a ovšem za to byl i pudmistrem. Množství dětí a všelijaké závazky s hospodou, jimž počestně dostál, jej bohužel udolaly, takže později majetek přišel v cizí ruce. Jen výminek obdržel — ale až předchozí jeho výminkář umřel. —

Tetička byla velice pěkná a dobrá. Pěknost si udržela přes všechny svízele až do stáří, kdy jsem s ní posledně mluvil t. j. po

smrti mé matky r. 1905. Zemřela již také a sice v listopadu 1910. O prázdninách r. 1866 také jsem byl u Pechů v Hor. Oujezdě. Bylo již po válce, mír byl uzavřen; ale tu bylo ještě plno pruských kyrysníků, kteří tu — své koně hojili. Nebyli to koňové ranění v bitvě, ale skoro všichni s ranami na hřbetě otlačenými od sedel.

Vojáci kladli jim drn na záda a polévali jej vodou. Tak je nějak léčili! Jeden voják byl by mně takměř o život připravil. Kůň jeho byl juž vyhojen a voják u strýce ubytovaný mne na dvoře často na něm nechával se projížděti. Jednou mi chtěl ukázati pěkný kousek: Vešel do maštale a na milého koně, když jsem na něm seděl, silně zahvízdnl. Horem pádem běžel kůň do stáje, s krkem natázeným. A že byly dvěře nízké, byl bych si o věrej málem hlavu urazil. Málo na to scházelo. Zblednul jsem já, zblednul i voják a více mne na koně svého nesázel.

U Pechů byla mně velice milá jejich druhá, vlastně třetí zahrada. Ta byla kdesi až za cestou a měla plno ořechů a bujného — lesního stromoví: jasanů, javorů, lip atd., takže více lesíčku se podobala. Tam bylo velice krásně.

V neděli jsem šel také s ostatními do kostela. Ale panáček jejich se mě nelíbil: Mluvil špatně moravsky, byltě to Němec.

Někdy zašel jsem i k Neskorům, jejichž syn u nás v Lipníku, jak řečeno, byl na bytě a k Palům. Matka studenta Paly se mně velice líbila; byla veselá a dobrá.

Víc o Hor. Oujezdě si nepamatují.

Roku následujícího t. j. 1867 byl jsem i v Paršovicích, kdež bylo moc přízně se strany tetičky Biškovské, hlavně ale její bratr Josef Sehnal, majitel dvorství. Byl na jednu nohu chromý, ale velice moudrý a rozšafný.

U toho ten rok slavil prvotiny své novokněž, Polák Petr Krogulski, z jakési vzdálené přízně, nevím ale jaké, chudý a proto od Paršovských podporovaný. S tím se i rodičové moji později seznámili, ano tatínek i za ním dojízděl do Staré Bělé u Paskova, kdež byl kaplanem. Jakkoliv P. Petr pěkný, statný muž, přece podlehl brzy zákeřné chorobě, souchotinám.

I do Hor. Něcic jsem celkem málo chodíval. Strýc Klvaňa (Francek) byl juž na výminku a stár přes to, že měl ještě malého chlapce Antonína, nynějšího ředitele měšťanských škol v Orlové na Slezsku. Více ještě jsem chodil k Malantům, kdež měli mnoho dětí.

Tetička Petruška, nejmladší sestra tatínkova, byla velice pěkná a jako mísenské jablíčko červená; ale brzy umřela. Se strýcem Filipem Malantem jsem někdy zašel i na vrchní konec Něcic k Jančíkům. Tetička Jančíková byla sestra Malantová a výborná «zpěvuka». Jak později jsem se dověděl, juž Sušilově zpívala národní písně, jichž velmi mnoho uměla, ovšem záhorských, mezi jinými i překrásnou a známou píseň: »Zakukala žežulenka«. Později i prof. Bartoš nechal si od ní zpívat r. 1882. Nejmladší dcera její, nynější vdova po škol. radovi F. Višňákovovi, řediteli gymnasia kroměřížského, udržovala dlouho pěkný kroj záhorský, chodíc v něm i po Brně, jako kandidátka učitelství i později někdy jako učitelka. Ze byla hezká, dvojnásobný to v Brně dělalo dojem.

Také do Oprostovic jsem chodil někdy a tam rád: i proto, že strýček, jak uvedeno, se mi líbil i proto, že to bylo nejbliž z Lipníka.

Strýček Oprostovský Malant i Něcický Filip Malant byli velmi rázovití lidé, hlavně co do svých tváří. Měli pěkná ústa, velký důlek v oholené pečlivě bradě, zuby řídké, drobné, velice, jak já říkám, žertovné, a smavé oči. Oprostovský byl veselější, protože si často rád »upil«, ale jen do veselosti; tak, že svoji vydrovku měl vždy bud na pravém nebo na levém uchu. Dceru měl jen jednu, Josefu, ale o té až v následující kapitole.

VIII.

Roku 1868 o prázdninách se Josefa vdávala. Ze byly prázdniny, byl jsem i já na svatbě, ovšem i můj tatínek a tuším i maminka, která ale pomáhala při kuchyni.

Svatba byla tím zajímavá, že pro Josefu, jako jedinou dědičku slušného gruntu, malou a mladou sice, ale pěknou, našel se ženich, bohatý až z Hané od Kroměříže a sice Jos. Kosatík z Břestu. A to se ví, že přišli Hanáci na svatbu z Břestu a blízkých Kyselovic v červených gatích kožených a zelených marynkách, v pláštích několikalímcových. Tetičky podobaly se záhorským tetičkám, ale měly všecko bohatější, nádhernější a zejména veliké obojky od rukávec kolem krku. Naši strýci záhořští se hodně tratili proti Hanákům.

Ale nevěsta a »dróžky« udělaly znamenitý dojem: Všechny byly v bělostkovoucích fěrtoších, stříbrem a zlatem se lesknoucích řízydečkách a nádherných, zlatožlutém hedbávem vyšitých plachetkách »nevěstinských« kolem loktí. Na hlavách měly vysoké věnce

z dělaného kvítí, zrcadélek a zlatých i stříbrných částí. V zadu hlavy visela změř červených pentlí. Fěrtušky byly většinou hedbávné, pestré a rukávce černým hedbávem na límečcích bohatě vyšité.

Družiček bylo as třicet a vezly se do kostela do Soběchleb na — žebřinovém voze — a já mezi nimi. Ve voze byly zapřaženy čtyry vrané koně. Na podsedním u voje seděl družba s opentleným bičem a řídil opratami i přední páru koní.

Nevěstu a tatinka mého vezl sám strýc Biškovský ve svém staromodním kočáře na pérách a řemenech svými divokými hřebci. Ti dojeli sice živí do Soběchleb, ale u Radotína začali se koňové plašit, skákat, vyhazovat, přelomili oje kočáru a svatebčany vyhodili. Jiné neštěstí se nestalo. Pevná ruka strýcova koně zkrotila, oje se svázalo a tak dojeli do kostela.

Tehdy zazářilo naposled, alespoň pro mne skutečné staré Záhoří svým pěkným krojem. V letech sedmdesátých minulého století úprkem byl tu na Záhoří kroj odkládán a novým nevkusným šatem mužským i ženským nahražován.

Ženské začaly chodit jako věchýtky a Záhoráci si nechali — vousy růst, často velice divoké, protože nepěstné.

Na podzim roku 1869 šel jsem na studie do Olomouce a od té doby jsem na delší dobu na Záhoří nepřišel, konaje tam jen kratší příležitostné návštěvy, zvláště o prázdninách.

Tak r. 1873 zastavil jsem se v Biškovicích na cestě své s přítelem svým Emilem Seidlem na Valašsko namířené. Tehdy vyprávěl nám strýc velice obširně o světové výstavě vídeňské, kterouž k podivení celého okolí byl navštívil.

R. 1880, kdy juž jsem byl na universitě a kdy spolupůsobil jsem při jubileu desetiletém lipenského spolku «Lipa», přijeli na slavnosti i moji příbuzní Záhořští za vedení strýce Biškovského, i z Nětic i Hor. Oujezda. A ještě tu bylo dosti kroje Záhorského, hlavně ženského. Ale od té doby mizel vůčihledě.

R. 1881 jsem se pocvičoval trochu v honitbě; byl jsem několikrát v Biškovicích u strýce, který měl honitbu najatu. Nápadno mi bylo, že na mne cikání Biškovští volají: «Kmocháčku!» Brzy se mi to vyvětlilo: Můj strýc, jako bezdětek, měl v tom zálibu, býti hodně dětem za kmotra. Toť se rozumí, že ke kmotrům se odvážely celé fúry všelijakých potravin. A toho využívali i cikání okolní, kteřímž strýček také nikdy kmotrovství neodepřel.

A proto i na mne volali: »Kmocháčku!«

V dědině se vše měnilo. Začínaly mlátičky poháněné žentourem, koní bylo méně, starodávný způsob domácnosti strýcovy se vytrácel. Tetička začala chodit v jupce (v kacabace volné), v obyčejných dlouhých sukních, nejvýš nějakým »kanýrkem« zdobených a jen šátek na záušnice ji zbyl. Později i ten se zaměnil šátečkem pod bradu.

Pouze v Hor. Něticích sestřenička Jančíkova Františka, v Brně učitelující, chodila, jak řečeno, někdy ve svém krásném kroji a při zábavách a divadlech, jež na Záhoří studující provozovali, některá děvčata ji následovala.

Staré Záhoří umíralo!

Ale r. 1893 a sice dne 23. července na národopisné slavnosti a výstavce v Dřevohosticích zazářilo ještě starou svou krásou krojovou!

Slavnosti a výstavka pořádaný hlavně přičiněním tehdejšího kaplana Soběchlebského, nynějšího faráře týnského Dr. Františka Přikryla a ředitele škol dřevohostických pana Petra Vašíčka. Byly tu ovšem nejen věci a průvody záhorské, ale i čistě hanácké, kde muži nosí červené koženice.

Ze Záhorských zvláště krásny byly »svatba Záhorská« ze Zákovic s chasou z Bezuchova a Blazic, »ostatkové právo« z Dol. Nětic s chasou ze Šymre a »jízda krále Záhorského«, kterýto průvod byl ovšem upraven dle starého podání.

Nejenom celé skupiny ony, ale i jednotlivce: Nevěstu ve věnci a úvodnici, ženicha, tetičky, strýce v bílé, dlouhé kabátové haleně a jiného v ocáskovém kožíše jsem tehdy sfotografoval a tak alespoň v obrazech zachoval.

Na výstavce samé pak bylo plno pergamenů »dvořáckých«, mezi nimiž i náš rodový, jízba záhorská pěkně upravená s modelem gruntu záhorského, zhotoveného krásně ze dřeva i ze slámy učitelem z Vítovic panem J. Literou.

Na konec bylo tu i mnoho jednotlivých výšivek záhorských, hlavně nevěstinských placetek (úvodnic) a koutnic.

Ještě jednou zajel jsem si fotografovat svého strýce Biškovského. Působením Dr. F. Přikryla přijel na starodávní »šézi« své, zeleně natřené, s krásnými koni »železnáky« oblečený v starodávném kroji záhorském se svou schovankou Stázkou do Soběchleb,

odkudž Stázka byla a tam fotografoval jsem jej i s jeho kočárem starosvětským i s jeho schovankou. Zvláště tato poslední fotografie kolovala později Světozorem, Čes. Lidem atd.

Byla to fotografie posledního dvořáka Klvaně, neboť strýc 15. července r. 1900 zemřel nedlouho po své ženě.

Dvorství Biškovské přešlo na schovanku a že ta, provdaná za Kadorka, i se svým mužem brzy sešla se světa, přešlo dvorství vůbec do cizích rukou.

Jsme teď dva ještě Klvaňové z původního dvorství. Já a bratranc Antonín Klvaňa, uvedený ředitel měšťanských škol v Orlové, syn strýce Františka Hornoněčického. Všichni ostatní juž pomřeli.

Ani já ani můj bratranc dětí nemáme. Staletý rod hyně. Západ, západ

Dodatek.

Ke průvodu »jízdy králů«, konanému o slavnosti Dřevohostické dne 23. července 1893 sdělil mně můj otec toto:

»Králi« nejezdívali všude na Záhoří. Jezdili ku př. v Biškovicích, Rakovém, v Žákovicích a jinde, ale nejezdili z Něčic.

Jezdili jenom »pohúnci«; starší pacholci nikoliv.

Juž v neděli svatodušní dopoledne jeli pohúnci s koňmi do tak zvané »hénice«, t. j. zahájeného trávníka, na nějž ten den poprvé se koně pouštěli. Tu se udělal věnec z kvítí polního, který se pověsil na žerď, a to tak, aby jezdec kolem jedoucí nesnadno věnec mohl dostati.

Pak se seřadili pohúnci do řady. První byl zadržán provazem a teprv na pověl puštěn. Jeden za druhým jel tryskem kolem věnce. Kdo ho dosáhl, hleděl jej namočiti v blízké vodě a ten pak byl králem. Někdy ho některý jenom shodil. Druhý-li ho se země zvedl a namočil — ten byl králem.

V pondělí svatodušní pentlili si chlapci koně s amí a sice co nejbohatěji na hřívách a ocasech. U »krále« se sjeli a jeli po dědině a pak do Újezda, Všechovic a jinam, napřed na fary, mlýny, pak po domech a vyvolávali známým způsobem: »Máme krála chudobného« atd. i vybírali co kdo dal: peníze, vejce, slaninu a p. Král měl věnec z kvítí lučního na klobouce a jezdil s ostatními, ale netušil, nýbrž šátkem si držel ústa. Potkal-li se průvod dvou králu,

snažily se protivné strany strhnouti druhému králi věnec, čemuž ovšem »pobočníci« připustiti nesměli. Tak často povstaly tuhé rvačky; leckterý král byl zajat a nádilka královská sebrána!

Jak viděti, byla Záhorská jízda »králů« o něco jiná než Slovácká.

Nápisy na zvonech na Záhoří a okoli.

Hranice¹⁾). Na věži farního chrámu Páně visí pět zvonů a to: 30centový s nápisem »o rex gloriae veni cum pace 1499²⁾«, 20centový s českým nápisem z r. 1551., 8centový a 5centový dle udání s nečitelným nápisem, mešní zvonek 1centový + 13 lib.; umíráček 80liberní.

Ve filiálním kostele »Narození Bl. Panny Marie jsou dva zvony z roku 1502. a 1503.

Lipník chlubí se rovněž pěti a to vzácnými zvony:

¹⁾ 90centovým »sv. Michaelem« s nápisem: »Tento zwon slity jest letha po narození Krista Pana 1604 za panovani wysoce urozeneho p. p. Jirzih Bruntalskeho z. Wrbna na Helfensteine a Lipniku nakladem wssecke obce Lipnika. Tento zwon je slity od mistra Zachariasse³⁾ z Olomouce za pudmistrw Martina Sygmunda, Jana Nedossleho a Mikulasse Horaka.

50centovým s nápisem: Letha Panie 1658, miesice Julii ke cti Boží a sw. Wawrzince jest tento zwon slity za panovani oswiceneho wysoce urozeneho p. p. Ferdinanda r. r. knjžete Ditrichsteina a na Nikolspurku etc. za dekana Matthausse Kristeliuse z pjsma doktora, p. Jana Habruskeho, purmistru Urbana Kollera, Jana Willisze, Mateja Knoppa, Jirzih Bergera. — Stephanus Mollot Lotharingus opus fecit.⁴⁾ 1658.

¹⁾ Dle Řehoře Volného »Kirchl. Topografie«.

²⁾ Roz. Millera.

³⁾ O králi slávy přines nám mír.

⁴⁾ Ulil Štěpán Mollot Lotharinský.

12centový s nápisem: Campana s. Barbarae ad procuranda suffragia agonizantibus erecta anno 1695 ab R. Do Georgio Bâlschanek Dec. Lipník.⁵⁾

Kelč chová čtyři zvony:

24centový s nápisem: Orec gloriae veni cum pace. Johann Heronet me fecit.⁶⁾

4centový z r. 1539., 1centový z r. 1612., umíráček ½centový. U sv. Kateřiny visí zvon 5centový z r. 1806. Nápis nečitelný.

Drahotuše mají rovněž čtyři zvony:

15centový s nápisem: Zwon do Drahotuss slit v Olomouci od mistra Zach. Müllnera — fusa anno MDCVII (1607).

8centový, mající nápis: Verbum Domini manet in aeternum. — Maister Georg Hochberger hat mich zu Olmütz gegossen. Amen. 1592 Jahr † J.)

1centový umíráček s tímto nápisem: Honori sti Josefi dicata est anno 1713.⁸⁾ — Farář Jan Kandinal dal jej zevně i uvnitř pozlatiti.

30liberní mešní zvonek opatřen nápisem: In honorem SS. Joannis et Pauli et Donati. Goß mich Wolfgang Straub in Olmütz 1762.⁹⁾

Dřevohostice mohou se vykázati jen čtyřmi nepatrnými zvony, z nichž nejtěžší asi 10centový.¹⁰⁾

Soběchlebské zvony (6centový + lib., 3centový + 43½ lib. 2centový) dne 23. dubna 1832 ohněm částečně rozpuštěné přelity na útraty obce v Olomouci.¹¹⁾

Paršovské zvony zničeny také hrozným požárem v noci ze dne 14. na 15. srpen 1900. Zbyl jediný Mariánský zvonek, přímo zázařně zůstav neporušen. Honosí se posud pyšným nápisem: Ad honorem Sanct. Mariae anno Millesimo CCCCIII (1503).¹²⁾ Váží

⁵⁾ Zvon sv. Barbory ulit, aby zjednával pomocí umírajícím r. 1696. Dp. Jiřím B., děkanem Lipnickým.

⁶⁾ Ó králi slávy, daruj nám mír. Jan H. mne ulil.

⁷⁾ Slovo Pán zůstává na věky. Ulil mne mistr Jiří H. v Olomouci.

⁸⁾ Zasvěcen sv. Josefu r. 1718.

⁹⁾ Ke cti ss. Jana a Pavla a Donata. Ulil mne W. S. z Olomouce.

¹⁰⁾ Podle Řehoře Vořného »Kirchl. Topografie«.

¹¹⁾ Ke cti bl. Marie P. r. 1503,

130 kg. Nové zvony v ladném mollovém b-akordu poprvé rozezvuciely se na štědrý den 1904. Jsou čtyři a mají tyto obrazy a nápisy:

První vážící 412·5 kg, tónu b, s obrazem sv. Cyrilla a Methoděje má nápis: Zvon tento ulit za panování papeže Pia X. a císaře a krále Františka Josefa I. ke cti a chvále sv. Cyrilla a Methoděje za farářování Antonína Sehnala od firmy Ad. Hillera vdova a syn v Brně r. 1903.

Druhý vážící 210·5 kg, tónu cis, ozdoben obrazy sv. Rodiny a sv. Jana Nep. 1903.

Třetí vážící 120·5 kg, tónu f, s obrazy sv. Antonína Paduanského a sv. Barbory má nápis: »Ke cti sv. Antonína Pad. a sv. Barbory ulit r. 1903.«

Čtvrtý menší vážící 37 kg nese obraz sv. Aloise. Ulit r. 1902. Tři první zjednány za 2482 K, čtvrtý menší za 162 K.

Podotknouti sluší, že v kapličce Rakovské ve farnosti umístěn rovněž starý zvonek s nápisem: »Ke cti a chvále sv. Václava nákladem Anna Kostruch litý do Rakovího 1678. Paulus fecit Olomucii.¹²⁾

Všechnovice mají zvony tři:

5centový s nápisem: »In honorem Assumptionis B. Mariae Virg. 1613,¹³⁾ s obrazy Krista ukřižovaného s jedně a sv. Maří Magdalény s druhé strany.

3centový s nápisem: »In honorem ss. Trinitatis, Per Franciscum Stanke. Olomuc. anno 1825.¹⁴⁾

1½centový umíráček železný z r. 1849.

Loukov u Bystřice — tři zvony.

9centový s nápisem: Durch das Feuer bin ich geflossen, Johann Leopold Gammel hat mich gegossen in Linz 1816.¹⁵⁾

2centový s nápisem: »Aedi Dei sacrae, populis salvandis erectae honoce suo donis fusam Christo vovent Sub patr. exc. D. D. Jos. Joann. Com. Seilern ecclesiae Lucov. cui h. t. qua capelanus arcis Franciscus Havranek praefuit. Franz Stanke Olmütz 1822.¹⁶⁾

½centový Kaspar Hofbauer in Wien 1817.

¹²⁾ Ulil Pavel v Olomouci.

¹³⁾ Ke cti Nanebevstoupení Bl. Marie Panny.

¹⁴⁾ Ke cti Nejsv. Trojice. Od Fr. St. v Olomouci r. 1825.

¹⁵⁾ Oheň mne očistil, Jan L. G. ulil v Linci r. 1816.

¹⁶⁾ Věnováno darem domu Božímu k spásě lidí postavenému jménem Kristovým. Pod patronátem J. Exc. P. P. Jos. Jana hr. ze Seilernů kostela Lukovského, jež toho času spravoval jako zámecký kaplan Fr. H.

Horní Újezd¹⁷⁾ dva zvony: 4centový, 1½centový (starý) a mešní zvonek.

Blazice¹⁷⁾ zvony dva: 5centový, 1centový a mešní zvonek.

Hlinsko tři zvony: 5centový, na němž čte se nápis: »Pomocnice křesfanů orodus za nás. Zjednán za faráře Vincence Palkovského od Hillera vdova a syn v Brně r. 1907. dary farníků.«

1½centový s nápisem: SS. Bartholomaei et Floriane Martyres orate pro nobis.¹⁸⁾

1centový + 7 lib. s obrazy sv. kříže a sv. Václava mající nápis: »In honorem s. Crucis et s. Venceslai fudit W. Straub Olomucii sub adm. Rever. Dom. Antonio Spruczka capelano locali Hlinsensi 1825.«¹⁹⁾

Hustopeče čtyři zvony:

5centový s nápisem: »Magno Domini praeconi clamanti in deserto ex voto hanc campanam 5 centenariorum, honori 5 vulnerum Ecclesiae Dominus Alex. Podstatsky I. B.o de Prusinovic olim haereditarius Dominus in Hustopečsch a. 1753. Die Glocke hat gegossen Valesius Obletter in Olmütz 1755.«²⁰⁾ Na zvonu viděti pak ještě erb rodiny z Podstatských, sv. Jana Křt. a sv. Vavřince.

2½centový s nápisem: »Omnia ad maiorem Dei gloriam — Jos. Faber paroch. Hust. Durchs Feuer bin ich geflossen — Georg Ignaz Maderhofer in Troppau hat mich gegossen 1713.«²¹⁾ Okrašluji jej obrazy Bl. Marie Panny s Ježíškem a Krista P. na kříži.

114kilogramový s obrazy ss. Cyrilla a Methoděje, s nápisem: »Svatí věrověstové národa českého orodus za nás u Boha a nedejte hynouti dědictví svému. Nákladem občanské záložny v Hustopečích v roce 1895. u Petra Hilzera ve Víd. Novém Městě uliti dal Frant. Vaculík, farář a děkan.

228kilogramový s obrazem božsk. Srdce Páně a P. Marie s nápisem: »Nejsvětější Srdce Páně budiž naší láskou a sladké Srdce

¹⁷⁾ Podle Volného.

¹⁸⁾ Sv. Bartoloměj. a Floriáne, mučennici, orodus za nás!

¹⁹⁾ Ke cti sv. kříže a sv. Václava ulil W. Str. z Olomouce za vdp. Ant. Spruczka, místního kaplana Hlinského r. 1828.

²⁰⁾ Velikému předchůdci Páně volajicimu na poušti ke cti pěti ran věnuje tento zvon pěticentový pán kostela Alex. Podstatsky svob. z Prusinovic, někdy dědičný pán na Hustopečích r. 1753. Zvon ulil Valesius Obletter z Olomouce 1753.

²¹⁾ Všechno na větší čest a slávu Boží. J. P. farář H. Oheň mne očistil. Jiří Ignác Maderhofer z Opavy ulil, r. 1713.

Marie budiž k tomu páskou. Sancta Maria Auxiliatrix Christianorum certissimum refugium fidelium Moravorum Collectis ac donis parochianorum sub patronatu Ill. D. D. Alfredi et Amaliae Lib. Bar. de Baillou anno 1895 a Petro Hilzer Nova Urbe Vindobonensi fecit confidere Franc. Vaculík parochus et decanus.²²⁾

Jezernice dva zvony:

9centový s nápisem: »Campana haec honori s. Martini dicata, Sumptibus caes. reg. fundi relig. sub Rev. Do. Josefo Deutschel a L. F. Stanke Olomucii refusa 1850.«²³⁾ (poznámka ze zvonu 1717 od Jiřího Reinera v Olomouci litého).

7centový s nápisem: »Turbida tempestas fugit hinc, dum pulsor, ad aedem convenit et populus sacra agit ore manu. Anno MDCL. (1601). Martinus Púchovsky. Meister Zacharias Milner.«²⁴⁾ R. 1850. byl přelit a r. 1853. opět.

Střítež. Na věži starého r. 1819. rozbouřaného kostela byly dva zvony centové (5 a 4) a zvonek 60liberní. R. 1898. přelila je firma Hilzer ve Víd. Nov. Městě.

Týn (dle Volného) 2 zvony — 3centový + 30 lib. a 80 liberní.

Dolní Újezd tři zvony:

4centový s nápisem: »Nákladem Jana Kopečného v Dol. Újezdě. Lil mne L. F. Stanke v Olomouci L. P. 1865.« (dole): »Hlasem svým slavné dně oznamuje — živých k službám Božím shromažďuje — mrtvých do hrobu provazuje.

1½centový s nápisem: »Honori s. Ivannis Baptistae. Fusa a Leopoldo Francisco Stanke Olomucii 1847.«²⁵⁾

Zvonek mešní s nápisem: »A. L. F. Stanke Olomucii fusa.²⁶⁾

Velký Újezd tři zvony:

Asi 5centový s nápisem: »O rec gloriae veni cum pace.«

²²⁾ Svatá Maria, pomocnice křesfanů jistým útočištěm věrných Moravanů. Z darů a sbírek mezi farníky pod patronátem J. Jasn. p. p. Alberta a Amalie svob. de Baillou r. 1895. Petrem Hilzerem z Nov. Města Videňského uliti dal Frant. Vaculík, farář a děkan.

²³⁾ Zvon tento zasvěcen úctě sv. Martina. Nákladem c. k. náboženského fondu za dp. J. D. od L. F. Stanke z Olomouce přelit. r. 1850.

²⁴⁾ Chmurná bouře prchá odtud, když zvučím, lid se schází, obětuje a se modlí. R. MDCL.

²⁵⁾ Ke cti sv. Jana Křtitele.

²⁶⁾ Ulil L. F. St. v Olomouci.

6centový, v nejnovější době přelit a o 2. q sesílen.

2centový z roku 1500.

½centový mešní.

Lešná²⁷⁾ tři zvony:

19centový, 16centový a 12centový z r. 1732. Lit Ant. Beer v Olomouci.

Chorýň čtyři nové zvony. Lit Petr Hilzer ve Víd. Nov. Městě r. 1896.

Rajnochovice tři zvony:

15centový + 19 lib. s nápisem: »Wolfgangus Card. de Schrattenbach fieri curavit 1717 in honorem Divinae Matris Dei et s. Annae». R. 1852²⁸⁾ výrezem po puknutí zdařile obnoven.

7centový a 4 centový + 37 lib.

Loučka u Val. Meziříčí tři zvony:

Sv. Václava, sv. Ludmily a sv. Michala lité od Emila Webera v Brně r. 1891

w

Špičky dva zvony, Jeden z nich má nápis: »Tento zvon lejtej ke cti a chvale Boží a sv. Filipa a Jakoba leta Božího 1548 Wacław Zwonorz». Druhý pro obdlouhlý tvar zdá se mnohem starším.

Jak vodník staříčka Olivu topil, když byli eště pohůnkem.*)

Ten případ vykládal pisatel sám výše jmenovaný Martin Oliva, stařec tehdy již 70letý, posud žijící snad.

Vypravoval takto: »Když sem slóżil za polounka u Nováků v čísle pátém — bylo to kole roku 1828 — přišeli sme jednouc z města. Měli sme jednoho koňa hřebca nedobrýho. Byl velice zamatlané. Já, abych se s ním nedožíral s uměváním, řekl sem si: počké, pojedeš

*) Dle Volného.

²⁸⁾ Wolfgang, kardinál ze Schrattenbachů uliti dal v r. 1717 ke cti nebeské Matky Boží a sv. Anny.

*) Staříček Oliva byl z Vitonic.

ho okópaf do rybníka. Sednu na něho a jedu. Vjel sem s ním do vody, jezdím po rybníku, ale vždy přede mnó plovával po vodě jakési prut zelené. Pak sem vyjel z vody, dívám se na koňa, eště nebyl dobré skópané. Tak chcu eště s ním do vody, ale milé kůň tam už nechtěl. Zpózel se a do vody ani hni! Ale ten prut, co spíš před nama po vodě plovával, byl právě na kraji. Já ho vytáhnu a vytu ním kapitálně temu koňovi a vhodím zas ten prut na vodu do rybníka. Vjedu do vody, ale jak tak zas jezdím, cítím, že mne cosi za nohu chytá. Pruta už shlídnof nebylo. Ale já se pevně za hřibu držel, ale naposledy přeci se neudržel, ač mi vlasy s koňské hřiby v ruce zostaly. Eště, že kůň zůstal na místě stát. S břehu nejaké Antoš Motal se na to díval, a že byl smělé a odvážlivé, skočil do vody, přišel či připlovával blízko koňa, vyskočil na něho, a mě právě voda již po třetí na vrch vyhodila, popadl mě za vlasy, vytáhl na koňa, vyjel z vody, položil na břeh a obrátil k zemi hubó, tak že ta voda všecka ze mně vytékla. Tak já posavád mám co děkovat za svůj život Antošovi Motalovi.

Nedávno před tím hastrman utopil Skácalovýho chlapce v tem samém rybníku a pravil pré kemusi, že musí utopíf baj Olivu, jak byl utopil Skácala. Oliva opravdu strachem, až by byl uschl a každé sebe menší vody se stranil, nebo dycky v ní cítil hastrmana. Až potem otec teho hospodářa, u kerýho slóżil, jménem Novák, co býval fojtem, jemu poradil, aby šil do Bystřice a kópil sobě obrázek Panenky Marie Hosténské a prstýnek s téma samém obrázkem, že když tyto věci při sobě bude měf, že mu hastrman už nebude moc nic udělat. Ale že Oliva neměl peněz, těch obrázků si nekoupil a časem začenal na strach zapomínaf a blíže k vodě přistupovat, ač pomaličky pravím a ne beze strachu. Ale hastrman ho přece neutopil, za to natropil si z něho hodně šašků, jak tenkrát, když byl pohůnkem, tak taky po mnoha letech, zvlášť když byl obecním hotařem čili polním hlídačem. O tom bych mohl moc napsat, až by mi papíru pochybilo, ale myslím, že to stačí, co sem napsal, a co mi Oliva sám vykládal. Pomluvační lidi říkajó, že Oliva sobě rád nehdy zapráší a že se dycky nebožtíků za svědky dovolává, ale co mně po tom. Oliva mně to s velkó pravdivostó vykládal a dosť!

Antonína Motala zeptal se na to už nemožu, dyž už r. 1866. zemřel! Teho, co Olivu na hřebca vytahoval a co mu život zachránil.

Ukázky lidové písni na Záhoří.

V Soběchlebích v Dolním konci dědiny u Symersků vdávala se dcera z vémény kerá stojí vedle Králéků a vedle kovárně. Muži kanti při odprosu stáli na úzké náspě, pod níž byla luža naplněná hnojůvkou. Nevěsta se lóčí s rodiči, děkuje jim za vychování a muži kanti spustili.

S pánum Bohem, dve - ři mo - je, co cho - di - ly no - hy mo - je,

s pánum Bo - hem dve - ři - čky, co cho - di - ly no - ži - čky.

(Všecko pláče ...)

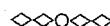
Kapelník klarinetista najednou »žblunk!« a už byl v luži a jen bùbliny ukazovaly, kde i s klarinetem se octl. Pomohli mu kamarádi, ale měl chudák dlouho památku na tu svadbu.

* * *

1. Múj milý člověče,
bliží se svitání,
poslyš milé kohoutky,
jak veselé chválí .
2. svého Stvořitele,
Pána andělského,
ano i ti ptáčkové
již velebí Jeho.
3. Jenom ty jsa obraz,
dílo z ruky jeho,
maje vstati k pochvale
Stvořitele svého
4. nejdéle lenuješ
v tom krásném svitání,
aj anděl Páně čeká
vždy s tou zlatou bání;

5. Zdaž by co vonného
moh' od tebe miti
a do té zlaté báně
tobě to složiti.
6. Nebo tak svatý Jan
praví v svém zjevení,
že byl viděl anděly
s zlatými báněmi,
7. v tom krásném svitání
do nebe letící
a milému Ježíši
ho obětující
8. od těch milých duší,
že jsou jich nabrali,
jež jsou jest ostříhalí,
tak jemu pravili.

9. Jakub sluha Boží
s andělem zápasil
na silný boj s ním šel,
až ho byl porazil.
10. Nechtěl se spustiti
anděla svatého,
až mu požehnání dá
krále laskavého.
11. Milá věrná duše
nespouštěj se svého
Jakuba nebeského
Otce laskavého.
12. Ať pro Krista Pána
on tebe požehná,
s svými vyvolenými,
ať věčnou radost dá.
13. Oko nevidalo,
UCHO NESTÝHALO,

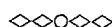

Loučení. Zpívávalo se při stolech na svadbách známou notou.

1. Loučení, loučení
což je to věc těžká,
když se musí rozloučiti,
když se musí rozloučiti,
s maměnkó dceruška.
2. Maměnka žalostivě
na dcerušku vzhlidá,
a dceruška tyto řeči
u velikém svojem pláči
své matičce povídá:
3. Nermutte se maměnko,
že já od vás půjdú,
nechci já zapomenouti
ale vždycky až do smrti
vaší dceruškou budu.
4. Než nad tím se rmoutím,
nad tím mám zármutek,
když si já na to vzpomínám
a to u sebe rozjímám,
že su já sirotek.
5. Kdyby tu moju svajbu
viděli můj tatíček,
ale že jím není možné,
nebo oni leží v hrobě
neb jich stíní trávníček.
6. Děkuju vám maměnko,
za vaše vychování,
padám na svoje kolena
zádám vás nehodná dcera
dejte mi požehnání.

7. Žehnej ti Bůh s nebe
to já ti vinšuju,
aby vždycky láska, svornost
upřímnost a stálá věrnost
byla mezi vámi.

8. S tebou se já loučím,
můj milý bratříčku,
a i s vámi, nejmilejší
švakrová nejupřímnější
a s vámi švakříčku.

Říkání při dožaté.

I.

Mnohovážení páni!

My nesem vám dár,
který Bůh všemohoucí dal,
z úrody zemské
z rosy nebeské,

z tichého deštěčka
z teplého větríčka,
aby Vám Bůh všemohoucí
i tento rok požehnal.

Když jsem ten věneček chtěla mít,
Musela jsem do města Krakova jít;
v městě Krakově jsou růže takové,
modré bílé a červené.

Když jsem se s tímto věnečkem vypravovala,
matinka mi přísně přikazovala,
abych ten věneček žádnému nedala,
dokud nebudu mít několik stříbrných zlatých.

Když jsem s tím věnečkem k Vám šla,
potkali mne dva mládenci;
oni ten věneček po mě žádali,
a já jsem jim říkala,
že ten věneček žádnému nedám, ani neprodám,
že jej pro mnohem vzácnější pány mám.

A proto Vám přeji všem vespolek štěstí zdraví a Boží
Požehnání, a po smrti království nebeské. Přijměte od
svých dělníků a dělnic tento dar!

Pochválen bude Ježíš Kristus!

9. S tebou se já loučím,
můj svobodný stave,
a vám panny a mládenci
kteří chodíte pod věnci
dávám smutné vale.

10. Se všemi se já loučím
a již kráčím od vás,
milí páni muzikanti
vemte svoje instrumenty
a zahrejte mi marš.

II.

Paníma mo zlatá
otvírejte vrata
neseme Vám věnec
ze samého zlata.
Dobrý večer, hospodáři,
viníkujeme Vám,

III.

Nejvřelejší přání
přinášíme dělnici nadělaní,
bychom Vás tím potěšili,
byste hodně natřízili
za to krásné obilí.
Pracovali jsme vždy pilně,

tento zelený věneček
přinášíme Vám.
Vy ho od nás přijměte
a za nás se nestyděte,
dá Vám pán Bůh požehnání
na každém místě.

proto laskavě prosíme,
by nás něčim obdařili,
na čaj, kávu neskrblili,
a pletá naše srdcečko,
a proto voláme Vám,
až žije náš pán.

Vidimát¹⁾) Výsady dvořáků v Biškovicích roku 1703.

My Leopold z Boží milosti svaté římské říše kníže z Dittrichstejna na Niklspurgku, pán svobodného říšského panství Traspu, dědičný šenk v Karntu i také dědičný zemský iagermistr v Štyrsku, rytíř zlatého rouna, Jeho římské císařské Milosti skutečná tejná radda a Jeho římské a královské Milosti nejvyšší stallmister etc. Vyznáváme tuto veřejně a na vědomí dáváme jednomu každému a všem vůbec pro nás, našich erbův a potomkův, že jsou před nás předstoupili Václav Zdražil a Jan Klvaňa, oba dvořáci k našemu panství knížetcímu Helfenstejnksýmu a Lipenskýmu přináležející dědiny Biškovic nám v poslušenství a pokoře přednašeje taky zřetedlně proukázali kterak oni netoliko dle starého urbarium a register purgkrechtí ještě od času tehdejších vrchností pánův z Pernštejna²⁾ a z Vrbna etc. s jejich grunty rolemi a lukami jakožto dvořáci po všechn čas opatřeni a considerovani áno i na ně privilegiemi milostivě obdařeni a vjštěni jsou byli, při kterýchžto jejich svobodách oni taky od našich všech předkův až posavad v pokoji zanecháni byli. Nyní pak z mnohých důležitých příčin při nás podobně, abychom jich při jejich podotknutých starodávných svobodách a

¹⁾ Privilegia, znova vrchnosti potvrzená.

²⁾ Vládli na Helfenstejně od r. 1475 do r. 1554.

držení netoliko v pokoji zanechatí ale taky v nově jím na ty v držení mající role a louky pořádné nadání neb privilegia vydati ráčili v poníženosti pohledávali. Kdež nemohouce my tak dalece jejich ponížené žádosti odpětiti, z příčin že jsou jich všechny předešlé vrchnosti takové milosti oučastni učinily. Pročež i my předčezené těchto našich dvouch dvořákův jich staré nadání a svobody netoliko chceme confirmirovat nýbrž confirmirujeme, tvrdíme a ujistujeme jich dobrým rozmyslem a našim vědomím, tak aby tuto jejich držení mající role a louky a co tak oni proti tomu do důchodův našich knížetcích Helfenstejnských platu ročního dávati jsou povinni opatřeno a v tomto nadání zřejmě položeno a podotknuto bylo: to vše jsme my následovně poznamenati dátí a povoliti ráčili. Z nichžto possedituruje jeden sám ve dvouch polech pod travní cestú i s padélky imenující se role na třicet měřic výsevky pod touž roli skrz a skrz jdoucí louka podobně jemu patří. Na padélkách aneb pod hornoněčickou mezí padesát měřic, pod kterou louka které s prjmenovanému se spolu schází, taky jemu naleží. Item v Dubu na deset měřic. V třetím poli pak, kdežto dvořáci zároveň se sedláky roli po šestnácti měřicích mají. Činí tehdy výsevka jednoho dvořáka ve třech polích, jedno sto šest měřic, obouch pak dvořákův, poněvadž oba sobě rovní a jak role, tak louky vedle sebe poležené mají na dvě sta dvanácte měřic k vysetí přísluší a naleží. Naproti pak tomu jsou a budou povinni oni nyní a na časy budoucí Nám, erbům a potomkům našim pánům Helfenstejnským a Lipenským ročně do vinnýho kraje aneb na Niklšpurgk jednu furu učiniti a na ní v Našem zámku Lipenském aneb kdekoliv jím vykázáno bude rozličné victionalia pro naši dvorskou kuchyni patřící naložiti a do Niklšpurgku dovésti, spátkem pak jednu bečku vína do Lipnika přivésti. Naproti čemuž oni taky jako jiní naši helfenstejnští poddani na jednu každou bečku vína z důchodův našich Lipenských na penězích jeden Rejnský a čtyřiceti pět krejcarův a ovsá jednu měřici jmíti a dosáhnouti mají. Mimo tuto povinnost ještě má jeden každý k Našim panským pilám jednu neb dvě klády neb křivozně³⁾ dubové z Našeho panského lesa, jakož taky kdyby zapotřebí bylo, k rybníkům trouby a ke mleinům panským dubové valy voziti a vykonati mají. Co se pak platův těchto dvořákův dotejče, které oni do našich důchodův Lipenských, totiž při svatém Václavě spravovati mají prohlašují se společně na čtyry halíře. Tak taky berou tito dvořáci každoročně z Našich panských lesův jeden každý dříví k palivu za jeden rejnský, oba pak

3) Křivožně nazývala se dřeva nerovně rostlá, křivá.

za dva rejnsky. Nad to vejš taky, poněvadž podle zřízení země jedné každé vrchnosti sirotci pod správu patří, pročež i oni dvořáci každoročně, vždy okolo nového létha své sirotky před Našeho hejtmana do Lipnika, který od nás a od potomkův našich zřízený bude stavěti a je v reistra zapsati dátí mají, jsouce oni tak dobře, jako jiní naši sedláci, v poddanosti zavázáni. Chceme tehdy tomu a ustavujeme, poroučíme taky při tom všem našim poddaným panství našeho Lipenského a Helfenstejnského všem a jednomu každému zvlášť, dokonale, aby oni dvořáci při svých tuto confirmirovaných a jim udělených milostech a nadání bez porušení zanecháni byli a jich na žádný spůsob oni sami neobtěžovali aniž proti tomu nepročinili tím méněji jiným činiti nedopouštěli, nýbrž nad tímto Našim milostivým mínením mocnou ruku drželi a hájili. Tomu na povědomí jsme my tuto se vlastní rukou podepsali a Naši knížetcí větší pečet přivěsiti poručiti ráčili. Jenž jest dán a psán ve Vídni dne dvacátého čtvrtého měsice. Februarii od narození Páně spasitele našeho létha sedmnáctistého třetího.

Leopold kníže z Dietrichsteina. m. p.

Ad mandatum celsissimi domini
domini principis proprium:

Karel Šubredt z Blauenpilzu, sekretář. m. p.

Ze zaprášených listin.

My Burgmistr a Radda Miesta knížeczyho Lipnika nad rzekau Bečzwau znamo čzinime timto listem obecnie tu kdež naleži a potřeba ukazowati bude, zie przedstaupil przed nas do Raddy Matieg Kostrauch z diediny Paressowicz z panstwi Helffensteynskeho Iw. o. k. M. Pana Pana Kardynala a Knižete z Dytrychsteyna Wrchnosti nassi Negmilostiwiegssi poddany ziadal nas abychom gemu swiedeczti pod peczeti nassy miestskau wydali, czož tak mnohe osoby wiry hodne z diedin Pozahorži o stale wiernosti jeho przed panem aurzedníkem panstwi helffensteynskeho, hraniczkeho a drahotaussského Thobiassem Dukatem wyswiedczyly, y take samemu panu Thobiassowi Dukatovi tyž o tom wssem dobrze powiedomo jest. —

Zie zustawage sam Pozahorži, w diedinie Paressowicznych rozeny Catolik pro takowau stalost a wiernost swau mnoho wystati

a trpeli musel, nyni pak w nesstiastny tento posledni pad neprzatelesky, nelitujic w tom netoliko statku swego, o který pržissel, ale ani manželku a ditek swych k posladku ani žiwota swego, o to horliwie pracował, a wsseligak s nebezpeczenstwim welkym swym na poruczeni pana aurzednika wszczekko z diediny Paressowicz k tomu miel, zie wiernie J. o. k. M. — — —

— — — (roztrhán papír) — — — o kterež takowem jeho wiernem poslussenstwi pána aurzednika, y nam obyvatelum, jak przednie starssym tak y czele obczy mesta Lipnika tyž take w prawdie powiedome gest, gemu s panem aurzednikem to wyswiedczeni pod mestskau peczeti nassy da ame a twrdime.

Tomu na gistolou takoweho wyswiedczeni Matiego Kostrucha peczeti nassy mestskau wiedomie stwrditi gsme dali.

Czehož dathum w mieści knižeczym Lipniku 17 dne miesycze Martii 1629.

L. S.

(Sigillum minus civitatis lipnicensis.)

*
Nápadno se mně zdá, že Lipník se v listině této jmenuje »nad rzekou Beczwau«; a pak »z diedin Pozahorzi«.

* * *

Weypis z psani J. K. Mti z Dietrichsteynā k Heyttmanovi Lypenskymu, pod Datum w Laxenburku dnie 2. Junii 1682.

My gsme sobie to gisto, czo tak Rakowssti po Waczlawowi Sehnalovi, w pržicžinie jedney lauky prätendirugi, poslussnie refeiriowati dali. Poniewadž pak obcze k spolecznemu užiwani takowych lauk nemivají a teď gmenowanego Sehnala przedkowe takowau jesstie 1633. obyczegnym prawem a to nawieky gsau ukaupili a pokognie uživali, Rakowssti pak nikdy po ten čas protiw tomu se nepozdwihowaly, aniž poslednie teprw w pominulym 1681. roku, gak gmenowana lauka Sehnalovi, protiw Kostruchowi za prawo uznana byla, protiw tomu nicz nepodaly, a tak swe domniele prawo, kterež k tomu aneb gake miely, gsau dawno przehlidly a stratily:

Prčež tuto milostiwie poručziti račzime, aby gmenowana lauka Waczlawowi Sehnalovi zustala a magi a budau gen tu sskodu, kterau gemu Rakowssti uczinili, hraditi, pak od podobnych weystupkůw, pod neprominutau pokutu, sedostateczne

zdržeti, kdežto Vy interessiowanym stranam toto Nasse Poručzeni communicirovati mate, a dalssi Nas sprawu w tom podieliti.

*

Mily Heytmane. Czo tak Waczlaw Sehnal z Paressowicz při Nas zase poslussnie Supplicando wyhledawal, to se z pržiloženego s dostatkem spatřuje; niczmenie s nelibosti doslychati musyme, že Wy Nasse Poručzeni manutenirovati neumite, a kdybyste Vy Nassi w tey pržicžinie, pod datum »2. Junii biežczyhho tohoto Roku decretati prosslau Interessiowanym stranam w prziležity čas, tak jakž Wasse Powinnost sebau pržinassela a ne tak pozdie byli Communicilowaly, snad by taky Rakowskich opowažliwy weystupek nebyl nasledoval. Procžeš budete z tiech, totiž 3 neb 2 neylawniegssy kterzi by toho pržicžina byli, ihned przedwas citiowati, a gim takowe opowaženi přistnie domlouwati a gmenem Nassim přednesti, že oni yhned nedlenie povinni gsau nadgmenowanemu Waczlawowi Sehnalovi při tey Lauce swobodne a pokojne drženi zanechati. Kterazto gyž po druhe od Nás gistem Prawem gemu pržisauzena gest, gemu gi podstaupiti, jakož taky gemu wssechny sskody wzessle wynahraditi, a to wzate Seno pržinawratiti. Pokudž wssak by tomu odporowaly, tehdy ge yhned do Zielez zakuti a tak dlaaho při Hospodaržstvi praczowati date, až by oni tomuto Nassemu Poručzeni zadosti neucžinili. Kdežto toto v tey pržicžinie Nasse Naržizeni posledni beyti ma, neb My gyž wicze w tom zamieknawani beyti nechceme, Miely bychom sycze pržicžinu to na zle obratiti, procžež budete wiedieti, jak tomu vstržicz sprawedliwie a poslussnie przedejiti:

My pak zustawame Wam Nassi kniž. Mti dobrze nachilni.

Z Widnie dne 12. Julii 1682.

L. S.

Ferdinand Knižie z Dittrichsteyna m. p.

*

Že tento vidimus z niemeczkého jazyku na česko přeložieny s prawym originalem slóvo od slówa se srovnawa, toho My Prymator, Purgmistrži a Radda kniž. mesta Lipnika Pečzeti Nassi mestskau obyczegnau toho potvrzujeme.

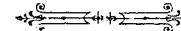
Actum w kniž. Miestie Lipniku dnie 16. Augusti 1682.

L. S.

Waczlaw Ant. Kuchelius m. p.;

(Sigillum minus civitatis Lipnicensis)

Syndicus ibidem.

Staříček vykládali.

Na hranicích třech velkostatků, kněžny Lipenské, města Lipníka a hraběte Défoura je pohřebiště popravených a místo to zove se »Smolná». Když vozívali popravené z Dol. Újezda ke Skokám, nemohli kolikrát ani třema párama vyjet. Když se modlili, nemohli z místa, jak začali klnout vyjeli, jako nic. Na kolech prý visívali čerti. —

Když jednou na Helštýně odsoudili loupežného rytíře na smrt, vezli ho oklikou přes Loučku, Bohuslavky, Dolní Újezd, okolo vrchní píly k Prusinovicím. Ten rytíř seděl na voze a z knihy ve zlatých deskách vázané listy a házel je v dědinách, kudy jeli a volal: »To vám dám!« Na těch listech byl zlatými literami zapsán jeho majetek a odtud dostalo se lesů dědinám Loučce, Bohuslavkám, Dolnímu Újezdu, ten dostal nejvíce. Na listech byly začáteční litery vzácně malované. Na Helštýně byl zlý vrchní, ten vylákal od sedláků listy pod zábarkou, že to nechá okreslit. Ale sedláci nedostali listů zpátky. Soudili se s tehdejším pánum na Helštýně, ale vyhráli jenom »Obecní střešně«, za to »Provázky« pozybyli. —

Okolo roku 1900. byl poslán knížecí hajný K. ke »Smolné«, aby hlídal tam dřevo, protože se tam daly krádeže. Hajný vzal si na pomoc četníka. Za jasné, měsíčné noci okolo 11. hod. stáli oba po každé straně cesty asi 500 kroků od starého pohřebiště. V tom zaslechli od »Smolné« roubání, řezání, štípaní, sekání, jakoby asi 25 dřevorubců pracovalo. Hajného i četníka popadla taková hrůza, že nečekali na zloděje a dali se na útěk. Když tam hajný po nějakém čase přišel, nenašel ani jediného pařezu, a s důstojnou vážností chodíval vždycky okolo tohoto místa.

Mnoho věcí věděl starý poslední rychtář Dolno - Újezdský Dohnal. —

Jak noční duši vystrašili staříčka Motala.

Dyž sem se oženil — byl sem ešce moc mladé — vedl sem jednouc pást koně »pod křími«. Nebe bylo celé jasné, měsíc pěkně hleděl v úplňku. Mi nechtělo se za tema rozežhranéma pohunkama, co skládali si nedaleko oheň. Stála tam kopka sena, pomyslil sem sobě: Počke! lehneš si tu do kopky, odpočineš si a možeš si i udřímnít. Ujednáno, vykonáno! Lehnu a začnu brzo dřímat. Tu mě na jednouc neobvyčejné jakési dupot ze sna probudí. Otevru oči, posló-

chám a tu vizu přicházej k sobě tři veliké černé postavy v pláščoch až po zem zahalené. Přicházíj ke mně a mluvijí jakýsi nesrozumitelný slova a dyicky: du dudu dudu atd. Já pozdvihu hlavu, a stín z mé hlavy padl im, jak přicházeli, zrovna pod nohy. Oni se zarazili, podívali se na mě, oči jejich byly zvláštěho, neobyčejně protivného lesku — pak se odvrátili a šli dál, dyicky svou vedouce: dududu, až přišli k studýnce v Novákovém křimě. Třikrát tu studýnku jeden za druhým obešli, šli dál k potoku a tam ve vrbí se stratili. Mě popadl tak náramné strach, že scm skočil a skokem uháněl k ohňu za pohunkama.

Z paměti Vítenských.

Spiše bývala bída a nöze časem veliká i ve Vítonicích následkem velikého mokra, které po kolik let stihalo celé zděší okolí. Časem bývalo hladu dost! Hlavní stravou bévala čučka, hrach a bob, kerý se névic dařil za tehděšich mokrých časů. Zeměáky nesázely se tehda ještě. První zeměáky byly nasázeny okolo roku 1784. na zahradě č. 33. Pak začaly se víc a více sázat a býdy víc a více uběvaf!

Ale ač bévala časem bída veliká, lidi běvali přece veselí a rádi si zazpívali, jenem škoda, že ti mladí už to tak neumějí.

Jak to bylo, když začala mašina jezdí!

Jak jel nový parostroj po nové dráze císařa Ferdinanda, to bylo diváků! Kde kerá stařenka šla tehdá podívat se, jak pré pojede ten luciper s té ohnivou pecou. Povídaly stařenky, že je to už pravda, že jezdí už luciper po světě s ohnivou pecou. Tehda mohli se lidi svýzf zadarmo, ale bál se každě. Jak začala mašina pískat, stařenky říkaly: »Slyšete, jak ho svírají, jak piští? Šak dyž pré na to sedne velebné pán, šak už nepojede, už pré zlé duch zostane stát, už pré nemá právo. Už pré se děje, jak proroctví Sybilino vypravuje, že bude jezdit zlé duch s ohnivou pecou po světě, že pré tam každýho strče, kdo prý je neznaboh že pré shoře, a kdo pobožné, že neshoře! —

DROBNÉ ZPRÁVY.

V Loučce byl vystaven kostel. Teprve roku 1870. byla tam zřízena duchovní správa. Dokud tam nebyl kostel, chodili lidé přes pole do Lipníka do kostela. Jedenkráte šly děvčata ráno do kostela na roráty a spatřily v dálce světla před sebou. Pospíšily za světlem, myslily, že to již někdo jde do kostela, ale pozorovaly, že byla hned dvě světla, hned jedno světlo. Nic zlého netušice, šly za světlem, ale byly už unaveny a povídají: »To je již cesta bez konce!« Misto cestou do kostela do Lipníka, šly zpět a přišly k potoku blízko Bohuslávek. Zpamatovaly se, že to muselo být jakési kouzlo a šly domů. Doma vypravovaly co viděly a jak se jim cesta spletla, když šly za světlem. Tu přišla stařenka z chaloupky: »Jak se vám šlo?« »A špatně, zbloudily jsme cestu!« — Stařenka říkala, že to byli světlonoši a že se dohromady srážejí a že jsou to ti, kteří vorávají meze. —

Na Slavkově nad Loučkou byla jedenkráte svatba. Chlapci z Loučky šli tam večer k muzice. Jak to bývá zvykem, že dávají děvčata chlapcom voničky, tehdy také děvčata dala Louckým chlapcom voničky. Chlapci tančili vesele. Franta Zapletalů povídal, že půjde domů; říkali mu, že ještě ne až kolem 2 hodin. Franta se vytratil a šel dom, měl tam aji s němcí hádku. Přes Slavkov dobře zmygal. Přinda do lesa šel pomaleji, ale zdálo se mu, že za ním někdo běží; uháněl fest, ale čím dál tím více až dom, ale teprve si vzpoměl až doma, čeho se polekal. Měl za kloboukem voničku a teho se lekal a přišel do nemocnice.

V Loučce pásávaly na podzim děvčata krávy a už byl kratší den a proto byly na pastvě přes poledne. Už bylo chladno. Udělaly si oheň a když se ohřály, šly chytat ryby a raky do hlásenca, do potoka; pak jich pekly. Viktora Šídralová našla v chrástě zajice. To bude něco pro nás zvolala. Děvčata pospěšily k ní: Pro Boha, ty's našla zajice, hned jej prohledávaly jaký je; byl postřelen. Viktora povídala, že si ho večer upekou nebo navaří omáčky. Děvčata byly na té, že ano, ještě se plantaly kole potoka. Viktora volala: »Kde jsi, hastrmane, tatrmane?«

